

Sygn. akt III C 1215/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 05 stycznia 2017r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR (del) Andrzej Lipiński

Protokolant: praktykant Karolina Włodarczyk

po rozpoznaniu w dniu 08 grudnia 2016r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa M. K. (1), A. K. (1)

przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W., Bankowi (...) S.A. w W.

o zapłatę

1. oddala powództwo;

2. ustala, że powodowie M. K. (1), A. K. (1) w całości solidarnie ponoszą koszty procesu, koszty pełnomocników pozwanych winny wynieść 1-krotność stawki minimalnej i pozostawiając szczegółowe ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt III C 1215/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 lipca 2015 roku, skierowanym do Sądu Okręgowego M. K. (1) i A. K. (1), skierowanym przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. oraz Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W., wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego ad. 1 Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. na rzecz powodów kwoty 248.717,16 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, z tytułu odszkodowania za szkodę poniesioną przez powodów, na skutek wydania decyzji administracyjnej Kierownika Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w I. nr (...) -25/10 z dnia 20 września 2010 r., utrzymanej w mocy decyzją Dyrektora (...) Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w O. nr (...) z dnia 29 października 2010 r., w oparciu o sprzeczne z konstytucją przepisy prawa;

2. zasądzenie solidarnie na rzecz powodów solidarnie od pozwanego ad.1 i ad. 2 kwoty 473.846,92 złotych wraz z odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za szkodę poniesioną przez powódkę M. K. (1) jako kredytobiorcę i A. K. (1) jako poręczyciela dwóch kredytów preferencyjnych, na skutek pozbawienia ich dopłat do kredytów preferencyjnych udzielonych przez Bank (...) S.A. na podstawie porozumienia z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa;

3. zasądzenie od pozwanych solidarnie na rzecz powodów solidarnie zwrotu kosztów procesu, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według zestawienia kosztów.

W uzasadnieniu pozwu powodowie w zakresie roszczenia nr 1 wskazywali, że na skutek wydania decyzji administracyjnych w oparciu o sprzeczne z Konstytucją przepisy prawa, w przedmiocie pozbawienia powódki własnego numeru identyfikacyjnego w Krajowym Systemie Ewidencji (...), Ewidencji Gospodarstw Rolnych oraz Ewidencji Wniosków o Przyznanie Płatności, powódka została pozbawiona w latach 2010-2014 możliwości występowania o płatność do gruntów rolnych, płatności rolnośrodowiskowej i płatności (...). W związku z tym powodowie ponieśli szkodę w wysokości 248.717,16 złotych.

Odnosnie roszczenia nr 2 powodowie wskazali, że M. K. (1) w dniu 27 kwietnia 2007 r. zawarła z pozwanym ad 2 Bankiem (...) dwie umowy kredytowe: Umowę o kredyt preferencyjny (...) z linii MR na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych (MR/02/R) na kwotę 1.905.942 złotych na zakup gruntów rolnych i budynków inwentarskich oraz umowę o kredyt preferencyjny inwestycyjny na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie (dla gospodarstw rolnych z linii IP - IP/01) w kwocie 921.058 złotych. Zabezpieczeniem obydwu kredytów było między innymi poręczenie według prawa cywilnego współmałżonka kredytobiorczyni - A. K. (1). W wyniku kontroli stwierdzono fakt dzierżawy części gruntów, a następnie w związku ze stwierdzonym wydzierżawieniem części gruntu osobie trzeciej zażądano od kredytobiorczyni M. K. (1) zwrotu dopłat do obu kredytów preferencyjnych. Kredytobiorczyni kwestionowała stanowisko Banku, jednak bezskutecznie. Kredytodawca w dniu 14 października 2014 r. wysłał kredytobiorczyni przesądowe wezwanie do zapłaty kwoty 472.189,37 złotych , a następnie pismem z dnia 3 grudnia 2014 r. wezwał ją do zapłaty odsetek .ustawowych w kwocie 1.657,55 złotych. Żądana do zapłaty w wezwaniu przesądowym kwotę uiścił poręczyciel kredytobiorczyni A. K. (1) w dniu 27 października 2014 r. Zdaniem powódki, wydzierżawiając część gospodarstwa nie zaprzestała ona działalności gospodarczej. Pozostawiła sobie grunt z budynkami, który generował zysk. Nadto wskazywała na winę zarówno banku, jaki i Agencji, których łączyła umowa dotycząca realizacji określonych założeń polityki rolnej państwa i dystrybucji środków pomocowych. Bank jako profesjonalista był zobowiązany do precyzyjnego wskazania w umowie warunków wykluczających dopłaty do kredytów, jak też do monitorowania przebiegu całego okresu kredytowania./pозew k.4-16/

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, przy czym z uwagi na odrębność roszczeń oraz ich okoliczności faktycznych i prawnych - wniosła o zasądzenie odrębnie kosztów zastępstwa procesowego liczonych według taryf wynikających z przepisów odrębnych. Kwestionując powództwo w całości pozwana zarzuciła w zakresie roszczenia nr 1: brak legitymacji biernej Agencji, brak legitymacji czynnej A. K. (1), brak wykazania przesłanek z art.417¹ § 2 k.c. W zakresie roszczenia nr 2 zarzuciła: brak legitymacji biernej Agencji, brak uznania odpowiedzialności solidarnej pozwanych./odpowieź na pozew k.333-340/

Bank (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazał na uznanie długu przez powoda A. K. (1), co stanowiło wystarczającą przesłankę do oddalenia powództwa, a nadto wyłączało legitymację czynną powódki M. K. (1). Pozwany kwestionował także solidarność po stronie pozwanych. Nadto wskazał, że swoje zobowiązania kontraktowe wykonywał z należytą starannością i rzetelnością, a w rezultacie nie ponosi żadnej winy za ewentualną szkodę strony powodowej./odpowieź na pozew k.377-408/

W zakresie roszczenia o odszkodowanie za szkodę poniesioną przez powodów, na skutek wydania decyzji administracyjnej, w oparciu o sprzeczne z Konstytucją przepisy prawa, Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie są małżeństwem i prowadzą odrębne gospodarstwa rolne, bowiem od dnia 22 października 1996 r. obowiązuje ich umowa o wyłączeniu małżeńskiej wspólności ustawowej. Od dnia 15 marca 2011 r. małżonkowie pozostawiają w separacji. /umowa o wyłączenie wspólności ustawowej - akt notarialny Rep. A nr (...) k.25-26, postanowienie Sądu Okręgowego w Elblągu z dnia 15 marca 2011r. o separacji k.27/

Powodowie na podstawie złożonych przez siebie wniosków z dnia 25 lutego 2004 r. otrzymali dwa odrębne zaświadczenia z dnia 6 marca 2004 r. o nadaniu im odrębnych numerów identyfikacyjnych w Krajowym Systemie

Ewidencji (...), Ewidencji Gospodarstw Rolnych oraz Ewidencji Wniosków o Przyznanie Płatności. Powódka M. K. (1) otrzymała nr (...), natomiast powód A. K. (1) otrzymał nr (...). Począwszy od dnia otrzymania odrębnych numerów identyfikacyjnych korzystali oni na podstawie odrębnie wydawanych decyzji administracyjnych z unijnych dopłat przyznawanych rolnikom, odrębnie dla każdego z powodów./niesporne/

W dniu 20 września 2010r. Kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w I. - Decyzją nr (...) w sprawie wpisu do ewidencji producentów [na podstawie art. 13 ust. 1, w związku z art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności¹⁵ (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76 z późn. zm.) oraz art. 104 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)], po ponownym rozpatrzeniu sprawy anulował numer identyfikacyjny (...) nadany M. K. (1) zaświadczeniem z dnia 06.03.2004 roku i jednocześnie odmówił wpisu do ewidencji producentów i nadania numeru identyfikacyjnego Pani M. K. (1), zam. (...)-(...) I., ul. (...). W uzasadnieniu decyzji powołano się na art.12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, który wskazywał, że w przypadku małżonków oraz podmiotów będących współposiadaczami gospodarstwa rolnego nadaje się jeden numer identyfikacyjny. Numer identyfikacyjny nadaje się temu z małżonków lub współposiadaczy, co do którego współmałżonek lub współposiadacz wyrazili pisemną zgodę. W opinii organu ustawa ta nie różnicuje sytuacji prawnej małżonków, ze względu na rodzaj stosunków majątkowych ich łączących, a więc nie jest istotne czy gospodarstwa rolne wchodzą w skład majątków osobistych małżonków, czy też objęte są wspólnością majątkową. Wydanie wskazanych zaświadczeń nastąpiło na podstawie oświadczeń złożonych przez Panią M. K. (1) i Pana A. K. (1) w przedłożonych wnioskach o wpis do ewidencji producentów. Zaznaczenia wymaga, że zarówno wnioski przedkładane do biura powiatowego Agencji przez Panią M. K. (1) i Pana A. K. (1) posiadały niepełne oświadczenia w sekcji XII polegające na braku uzyskania zgody o wpis do ewidencji producentów udzielonej przez współmałżonka, co przyczyniło się do wprowadzenia w błąd organu, co do istnienia stosunku małżeństwa mimo, iż przedkładane oświadczenia zawarte we wniosku o wpis do ewidencji producentów poświadczane były podpisem pod rygorem art.297 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny. Ponadto organ wskazał, że zapewne obowiązujące przepisy prawa krajowego zawarte w art.12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76 z późn. zm.) dawały możliwość domniemywać Państwu K., że sporządzona w 1996 roku w drodze aktu notarialnego umowa o wyłączeniu wspólności ustawowej pomiędzy małżonkami A. i M. K. (1) umożliwiała posiadanie przez współmałżonków dwóch numerów o wpis do ewidencji producentów. Niemniej jednak sporządzona umowa w ocenie organu nie dawała Państwu K. uprawnień do przedkładania niepełnych oświadczeń zawartych w przedłożonych wnioskach o wpis do ewidencji producentów poprzez pominięcie wypełnienia sekcji XII wniosku oświadczenia i podpisy składającego wniosek w pozycji 67.

Mimo wezwań kierowanych przez kierownika biura powiatowego Agencji, zarówno M. K. (1), jak i współmałżonek w osobie A. K. (1) nie określili, jaki numer ma pozostać obowiązujący w dalszych kontaktach z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Uwzględniając wielkość gospodarstw i tym samym przyjętych zobowiązań kierownik biura powiatowego Agencji powziął decyzję o anulowaniu numeru identyfikacyjnego nadanego M. K. (1). /decyzja z dnia 20.09.2010r. Kierownik Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w I. Decyzja nr (...) k.28-34/

Decyzją nr (...) z dnia 29 października 2010r. Dyrektor (...) w O., na podstawie art.138 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jednolity: Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz.1071, z późn. zm.), art. 10 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 09 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. Nr 98, poz. 634 oraz Nr 227, poz. 1505) oraz art.12 ust. 4 i ust. 6 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 roku, Nr 10, poz. 76, ze zm.), po rozpatrzeniu odwołania, które wpłynęło do Dyrektora (...) w O. w dniu 13 października 2010 roku od pani M. K. (1) zamieszkałej ul. (...), (...)-(...) I. od decyzji Nr (...) wydanej przez Kierownika Biura Powiatowego (...) w I. w dniu 20 września 2010 r. w sprawie wpisu do ewidencji producentów, utrzymał w

mocy zaskarżoną, decyzję Nr (...) z dnia 20 września 2010 r. w sprawie wpisu do ewidencji producentów, w sprawie producenta rolnego pani M. K. (1)./Decyzja nr (...) z dnia 29 października 2010r. k.35-38/

Następnie Wojewódzki Sąd Administracyjny w O. po rozpoznaniu skargi M. K. (1) na Decyzję Dyrektor (...) w O., wyrokiem z dnia 23 lutego 2011r. oddalił skargę. /wyrok WSA z dnia 23.02.2011r. sygn. I SA/Ol849/10 k.372-374/

Naczelny Sąd Administracyjny, rozpatrując skargę powódki od wyroku WSA, powziął wątpliwość i postanowieniem z dnia 26 lipca 2012r. (sygn.. II GSK 964/11) zwrócił się z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego w sprawie zgodności art.124 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2004 r. Nr 10, poz. 76, ze zm.) w zakresie, w jakim uniemożliwia nadanie obu małżonkom numerów identyfikacyjnych, w sytuacji istnienia ustroju rozdzielności majątkowej małżeńskiej i prowadzenia przez każdego z małżonków odrębnych gospodarstw rolnych, z art. 2, art. 18 i art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

W dniu 3 grudnia 2013r. Trybunał Konstytucyjny orzekł w pkt. I, że art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2012 r. poz. 86) w zakresie, w jakim nie przewiduje dopuszczalności nadania osobnych numerów identyfikacyjnych każdemu z małżonków, w sytuacji gdy istnieje między nimi rozdzielność majątkowa i posiadają odrębne gospodarstwa rolne:

a) nie jest niezgodny z wynikającymi z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zasadami zaufania do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz poprawnej legislacji,

b) jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji.

oraz w pkt II, że przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Sentencja powyższego wyroku została ogłoszona w dniu 13 grudnia 2013r. w dzienniku ustaw poz. 1537.

/wyrok TK z dnia 3 grudnia 2013r. sygn.. P40/12 k.59-81/

W uwagi na odroczenie terminu utraty mocy przepisu art. 12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, NSA wyrokiem z dnia 4 marca 2014r. oddalił skargę kasacyjną powódki. /wyrok NSA z dnia 4.03.2014r. sygn.. II GSK 108/14 k.368-370/

Powódka M. K. (1) nie występowała do organów administracyjnych o stwierdzenie niezgodności z prawem wydanych decyzji, stwierdzenia ich nieważności, czy też stwierdzenia wydania decyzji z naruszeniem prawa. /bezsporne, zeznania powódki M. K. (1) k.1192-1193, 1195/

W dniu 19 maja 2014r. M. K. (1) złożyła ponownie wniosek o wpis do ewidencji producentów. Decyzją z dnia 20 lutego 2015r. Kierownik Biura powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w E. wpisał powódkę M. K. (1) do ewidencji producentów z dniem 20.02.2015r. i nadał jej numer identyfikacyjny (...). /wniosek o wpis do ewidencji producentów k.40-41, decyzja z dnia 20.02.2015r. k.39/

Powyższą część bezspornego stanu faktycznego Sąd ustalił w oparciu o dokumenty, w tym kopie wydanych decyzji i orzeczeń, złożone do akt sprawy, na które Sąd powołał się wyżej, a których prawdziwość nie była kwestionowana przez żadną ze stron, Sąd zaś nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu.

W zakresie roszczenia o odszkodowanie za szkodę poniesioną przez powódkę M. K. (1) jako kredytobiorcę i A. K. (1) jako poręczyciela dwóch kredytów preferencyjnych, Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka M. K. (1) w dniu 27 kwietnia 2007 r. zawarła z pozwanym ad 2 Bankiem (...) S.A. dwie umowy kredytowe: Umowę o kredyt preferencyjny (...) z linii MR na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych (...) na kwotę 1.905.942 złotych na zakup gruntów rolnych i budynków inwentarskich oraz umowę o kredyt preferencyjny inwestycyjny na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie (dla gospodarstw rolnych z linii IP - IP/01) w kwocie 921.058 złotych. Zabezpieczeniem obydwu kredytów było między innymi poręczenie według prawa cywilnego współmałżonka kredytobiorczyni - A. K. (1).

W § 10 obydwu umów zostały określone obowiązki kredytobiorcy względem Banku, w tym w ust. 3 wskazywał, że kredytobiorca ma obowiązek informowania Banku o decyzjach, działaniach, faktach i zamierzeniach mających istotny wpływ na jego sytuację prawną, majątkową lub ekonomiczno – finansową, w szczególności o zmianie statusu prawnego, w tym wskutek połączenia lub podziału zaciągniętych zobowiązaniach) w tym pozabilansowych), udzielonych przez siebie poręczeniach i gwarancjach, obciążeniu składników majątku (w tym ustanowienia zabezpieczenia na majątku). Analogiczny przepis zawarty był w § 7 ust. 2 Regulaminu kredytowania przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych. /umowa o kredyt preferencyjny inwestycyjny z linii MR na utworzenie lub urządzenie gospodarstw rolnych (...)/02/R k.229-243, umowę o kredyt preferencyjny inwestycyjny na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie dla gospodarstw rolnych z linii IP - IP/01 k.214-228, Regulamin kredytowania przedsiębiorców i innych jednostek organizacyjnych k.545-559/

Z kolei Bank (...) S.A. związany był z (...) umową nr (...) przedmiotem, której były zasady, warunki i tryb stosowania przez Agencję dopłat stanowiących część oprocentowania należnego Bankowi do kredytów udzielanych przez Bank z jego środków własnych zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1996 r. w sprawie szczegółowych kierunków działań Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa oraz sposobów ich realizacji (Dz.U. z 1996 r. Nr 16, poz. 82 z późn. zm.).

W § 6 umowy strony ustaliły, że Agencja udziela Bankowi dopłat z zastrzeżeniem warunku, że jeżeli zaistnieją przesłanki zwrotu dopłat określone w załączniku nr 1, Bank zobowiązany jest do wyegzekwowania we własnym imieniu i na swoją rzecz od kredytobiorcy zwrotu części oprocentowania wynikającego z umowy kredytu oraz przelania go na rachunek Agencji niezwłocznie od daty wyegzekwowania. Zwrot należności, o której mowa w ust. 1 obejmował kwotę równą dotychczas udzielonym dopłatom wraz z odsetkami ustawowymi naliczonymi od dnia wpływu na rachunek Banku środków z Agencji do dnia ich wpływu na rachunek Agencji łącznie. Uzyskane środki w drodze egzekucji bądź dobrowolnej spłaty przez Kredytobiorcę, Bank po pokryciu kosztów egzekucji miał przeznaczyć na zwrot pobranych dopłat wraz z należnymi odsetkami proporcjonalnie do zaangażowanych przez Bank (...) środków finansowych według stanu na dzień wszczęcia postępowania egzekucyjnego bądź na dzień dobrowolnej spłaty.

Bank natomiast wykonywał uprawnienia i obowiązki wynikające z umowy z Agencja samodzielnie - § 9 umowy. /umowa nr (...) wraz z aneksami i załącznikami k.428-501/

Zgodnie z zawartymi umowami, Bank corocznie przeprowadzał regularnie monitoring wykonywanych umów kredytowych, przez cały okres stosowania dopłat. Powyższa kontrola odbywała się poprzez monitoring składanych przez kredytobiorcę dokumentów oraz poprzez kontrole terenów objętych kredytami. /zeznania świadków: G. Ś. k.1124-1125, 1126, M. K. (2) k.1134-1135, 1139, M. Z. k.1135-1136, 1139, A. K. (2) k.1136-1137, 1139, notatki z inspekcji u klienta k.610-620, inne dokumenty podlegające kontroli k.502-519, 598-608, 621-772, 808-1000/

Powódka składała corocznie zaświadczenia z Urzędu Gminy R. z lat 2007-2014, z których wynikało, że powódka posiada oraz użytkuje nieruchomości, których dotyczą umowy kredytowe, a także pobiera z nich pożytki. Składała także coroczne zeznania podatkowe (P1T 36), gdzie w rubryce dochód/strata z tytułu najmu/dzierżawy konsekwentnie deklarowała kwotę 0 - brak dochodów. /zaświadczenia Urzędu Gminy R. z lat 2007 -2015 k.736-749, zeznania podatkowe k.773-807/

W rzeczywistości powódka z posiadanych 260,0861 ha, wydzierżawiła zakupione grunty o powierzchni 212,460 ha swojemu synowi. Dzierżawa gruntów nastąpiła w okresach od 26.02.2009r. do 28.02.2014r. i od 15.04.2014r. do

31.07.2014r. i spowodowana była głównie problemami zdrowotnymi powódki. Czynniki dzierżawy wynosił 300.000 złotych rocznie. Na gruntach nieobjętych dzierżawą znajdowały się budynki, a część stanowiły nieużytki. O fakcie wydzierżawienia części gruntów powódka nie informowała ani Banku ani Agencji. Nie występowała także o zgodę na wydzierżawienie tych gruntów. /zeznania powódki M. K. (1) k.1192-1193,1195, zeznania świadków: J. K. k.1122-1123, 1126, D. S. k.1123-1124, 1126, M. K. (2) k.1134-1135, 1139, M. Z. k.1135-1136, 1139, A. K. (2) k.1136-1137, 1139/

(...) powzięła wiadomość o wydzierżawianiu gruntów, bowiem wpłynęły do niej wnioski o dopłaty bezpośrednie na te same grunty składane przez inną osobę. W dniach 14.07.2014r. do 18.07.2014r. przeprowadziła kontrolę na podstawie dokumentacji przekazanej przez Bank oraz kontrolę bezpośrednią w gospodarstwie kredytobiorców. Kontrola ta wykazała, że „...powódka rozpoczęła działalność rolniczą w 2008r. W 2009r. kontynuowała ją na powierzchni 18,33 ha, z zakupionych 260,0861 ha. Od 2010r. działalność nie była prowadzona przez powódkę na żadnej z zakupionych działek. Grunty zostały wydzierżawione a dopłaty bezpośrednie do prowadzonych na tych gruntach upraw pobierają dzierżawcy. W związku z powyższym już w 2009r. doszło do zaprzestania prowadzenia działalności zgodnie z planem inwestycji (...) W przypadku zaprzestania prowadzenia działalności z przyczyn niezależnych od kredytobiorcy dopłaty do oprocentowania kredytu nie powinny być stosowane przez ten okres, natomiast dopłaty pobrane za okres od dnia czasowego zaprzestania prowadzenia działalności podlegają zwrotowi wraz z należnymi odsetkami (...)” Agencja stwierdziła ponadto nieprawidłowości Banku w monitorowaniu inwestycji. W związku z powyższym zaleciła Bankowi dokonanie zwrotu dopłat na rachunek (...) z tytułu kredytów preferencyjnych udzielonych M. K. (1) za okres od dnia zaprzestania działalności do chwili obecnej, z zastrzeżeniem, iż Bank nie może występować o dopłaty do czasu wznowienia działalności przez kredytobiorczynię. /protokół z kontroli k.582-587, wystąpienie pokontrolne k.354-355/

W związku z zaleceniami pokontrolnymi Bank skierował do powódki M. K. (1) w dniu 14 października 2014r. przesądowe wezwanie do zapłaty łącznie kwoty 472.189,37 złotych. W piśmie z dnia 23 października 2014r. stanowiącym odpowiedź na przesądowe wezwanie do zapłaty, powódka wskazała, iż nie budzi jej zastrzeżeń zasadność zwrotu nienależnie pobranych dopłat od (...). Powódka jednak nie zgadzając się z powyższym wezwaniem, próbowała doprowadzić do spotkania, na którym strony wypracują wspólne porozumienie. W tym celu wymieniały kilkakrotnie korespondencję. Nie przyniosło to jednak oczekiwanego ze strony powódki rezultatu. /przesądowe wezwanie do zapłaty k.256- 260, pismo z dnia 23.10.2014r. k.261, pozostała korespondencja pomiędzy powódką a Bankiem k.261-266, 1005-1033/

A. K. (1) uiszczył w dniu 27 października 2014r. kwotę 472.189,37 złotych, wskazując w tytule przelewu „stosownie do wezwania Banku”. Zapłata ta nastąpiła dobrowolnie i bez żadnych zastrzeżeń. /potwierdzenie wpłat A. K. (1) w dniu 27.10.2014r. k.567-570/

W dniu 1 grudnia 2014r. M. K. (1) dokonała wpłaty pozostałej kwoty tj. 1.657,55 złotych (z dopiskiem w tytule przelewu „wezwanie bezprawne i bezpodstawne”), stanowiących równowartość dalszych odsetek ustawowych wskazanych w odrębnym wezwaniu Banku z dnia 18 listopada 2014r. /wezwanie Banku z dnia 18.11.2014r. k.566, potwierdzenie uiszczenia kwoty 1 657,55 zł k.573/

Bank (...) S.A. przekazał (...) wszystkie wpłacone przez powodów sumy. /potwierdzenie wykonania w 27.10.2014r. zwrotu kwoty 472.189,37 złotych wraz z zestawieniem transakcji z dnia 27.10.2014r. k.571-572, potwierdzenie realizacji zwrotu kwoty 1.657,55 złotych z dnia 2.12.2014r. k.574-577/

Powyższą część stanu faktycznego Sąd ustalił w oparciu o złożone do akt sprawy dokumenty, powołane wyżej, których prawdziwości nie kwestionowała żadna ze stron, Sąd zaś nie znalazł podstaw by czynić to z urzędu. Jako wiarygodne należało ocenić zeznania świadków: Były one spójne, logiczne i korespondowały z pozostałym materiałem dowodowym. Co do zasady Sąd dał wiarę także zeznaniom powodów M. K. (1) i A. K. (1), za wyjątkiem okoliczności, do których Sąd odniesie się poniżej.

Ostatecznie niewiele wniosły do sprawy zeznania świadka J. M./ k.1188/, która nie pamiętała sprawy powodów. Wskazywała ona tylko na ogólne warunki przyznania pomocy.

Sąd zważył, co następuje:

Zważywszy na fakt, że roszczenia zgłoszone przez powodów opierały się na innych podstawach faktycznych i prawnych, Sąd dokona rozważań każdego z roszczeń z osobna.

Roszczenie o odszkodowanie za szkodę poniesioną przez powodów, na skutek wydania decyzji administracyjnej, w oparciu o sprzeczne z Konstytucją przepisy prawa.

Na wstępie wskazać należy, że w zakresie omawianego roszczenia brak jest legitymacji biernej powoda A. K. (1). Wszystkie decyzje administracyjne, a następnie wyroki WSA i NSA dotyczą tylko i wyłącznie M. K. (1). Mąż powódki nigdy nie był stroną żadnego z powyższych postępowań. W takiej sytuacji brak jest jakichkolwiek podstawy prawnej do występowania przez tego powoda z roszczeniem odszkodowawczym za wydanie decyzji opartej na przepisach, które zostały uznane za niekonstytucyjne. W związku tym powództwo A. K. (1) w omawianym zakresie podlega oddaleniu, z uwagi na oczywisty brak legitymacji biernej.

Przechodząc do powódki M. K. (1), to podstawą dochodzonego roszczenia jest art.417¹ § 2 k.c., stosownie do którego, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej. Odnosi się to również do wypadku, gdy prawomocne orzeczenie lub ostateczna decyzja zostały wydane na podstawie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą.

W zakresie tego roszczenia zaistniały spór miał charakter wyłącznie prawny i sprowadzał się do oceny, czy w świetle treści wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 grudnia 2013r. możliwe jest skuteczne wystąpienie z roszczeniem o odszkodowanie, jeżeli niekonstytucyjny przepis nie został uchylony z chwilą ogłoszenia orzeczenia, a jedynie odroczone utratę przez niego mocy obowiązującej. Ponadto, czy przed wystąpieniem z przedmiotowym żądaniem powódka nie powinna najpierw uzyskać stosownego prejudykatu stwierdzającego nieważność orzeczenia wydanego na podstawie niekonstytucyjnego przepisu (art.417¹ § 2 k.c.).

Powódka źródła swojego roszczenia odszkodowawczego upatruje w wydaniu decyzji z dnia 20.09.2010r nr (...)(...) oraz decyzji z dnia 29.10.2010r. nr (...), w oparciu o przepisy, które następnie zostały uznane przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodne z Konstytucją. Ponadto wskazuje, że wysyłane przez nią skargi do WSA i NSA również nie zostały pozytywnie dla niej rozpatrzone mimo, że wyrok TK z dnia 3 grudnia 2013r. zapadł w związku z pytaniem prawnym, powstałym na tle rozpoznawania przez Naczelny Sąd Administracyjny sprawy dotyczącej M. K. (1).

Zauważyć jednakże należy, że TK we wskazanym wyżej wyroku poza stwierdzeniem, że art.12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2012 r. poz. 86) w zakresie, w jakim nie przewiduje dopuszczalności nadania osobnych numerów identyfikacyjnych każdemu z małżonków, w sytuacji gdy istnieje między nimi rozdzielność majątkowa i posiadają odrębne gospodarstwa rolne, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 w związku z art. 18 Konstytucji; to w pkt. II wyroku wskazał, że przepis wymieniony w części I, w zakresie tam wskazanym, traci moc obowiązującą z upływem 18 (osiemnastu) miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Podnieść w tym miejscu należy, że na podstawie art.190 ust. 3 Konstytucji RP Trybunał może określić termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego, termin ten nie może przekroczyć 18 miesięcy, gdy chodzi o ustawę oraz 12 miesięcy, gdy chodzi o inny akt normatywny. Artykuł 190 ust. 3 Konstytucji RP pozwala utrzymać przez określony czas w systemie prawnym normę niezgodną z normami wyższego rzędu. Odroczenie utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego przez Trybunał nie miałoby sensu, jeśli po upływie tego terminu akt ten uznawany byłby za niezgodny

z Konstytucją RP ex ante. Dlatego skorzystanie przez TK z kompetencji wskazanej w art.190 ust. 3 Konstytucji RP oznacza, że norma prawna uznawana jest za niezgodną z normą wyższego rzędu dopiero od chwili oznaczonej przez TK i nawet po orzeczeniu jej niezgodności znajduje zastosowanie do wcześniejszych zdarzeń.

Sąd orzekający podziela w tej kwestii stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 września 2014 r. IV CSK 738/13, że „określenie późniejszej daty utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego nie może być tłumaczone inaczej niż jego pozostawienie przez oznaczony czas w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Do wskazanej w wyroku Trybunału Konstytucyjnego daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wyłączony jest skutek retrospektywny takiego wyroku. Taki wyrok Trybunału Konstytucyjnego uniemożliwia wznowienie postępowania zakończonego przed upływem terminu określonego w sentencji wyroku (art. 401[1] KPC), chyba że została orzeczona indywidualna korzyść dla osoby, która wniosła skargę konstytucyjną, jak również wyklucza odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa. Jeżeli bowiem Trybunał Konstytucyjny, biorąc pod uwagę chronioną Konstytucją wartość, korzysta z przyznanego mu w Konstytucji uprawnienia i decyduje się na utrzymanie w mocy przepisu sprzecznego z ustawą, umową międzynarodową lub Konstytucją, to tak długo jak on obowiązuje, żadnemu zachowaniu, do którego przepis się odnosi, nie można przypisać bezprawności. Uznanie, że samo stwierdzenie niekonstytucyjności aktu normatywnego jest wystarczające do przypisania Skarbowi Państwa odpowiedzialności za bezprawie legislacyjne, a odroczenie wejścia w życie orzeczenia Trybunału nie ma żadnego znaczenia, musiałoby prowadzić do dysfunkcjonalności w działalności organów państwa.”

Wyrok TK z dnia 3 grudnia 2013r. został ogłoszony w Dzienniku Ustaw w dniu 13 grudnia 2013r, a zatem stwierdzić należy, że „niekonstytucyjność” przepisu art.12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2012 r. poz. 86) zaczęła obowiązywać od dnia 13 czerwca 2015r. W świetle powyższego, decyzje administracyjne organu I i II rzędu wydawane były w czasie, kiedy art.12 ust. 4 ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2012 r. poz. 86) obowiązywał.

Należy ponadto zauważyć, że sam wyrok TK uznający normę prawną za niekonstytucyjną nie jest podstawą do wystąpienia z powództwem odszkodowawczym w rozumieniu omawianego przepisu. Uzyskanie odszkodowania za szkodę wyrządzoną orzeczeniem wydanym na podstawie normy prawnej uznanej za niezgodną z normami wyższego rzędu wymaga dwóch prejudykatów: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzającego niezgodność z prawem takiej normy oraz orzeczenia sądu stwierdzającego niezgodność z prawem orzeczenia wydanego na podstawie niezgodnej z prawem normy.

Hipoteza art. 417¹ § 2 k.c. oparta jest na takiej samej konstrukcji, jak art. 417 k.c., w szczególności komentowany przepis nie zawiera nowej przesłanki odpowiedzialności, ale jedynie nadaje przesłance niezgodności z prawem charakter kwalifikowany, co wyraża się w niemożności stwierdzenia niezgodności z prawem orzeczenia, decyzji lub aktu prawnego przez sąd orzekający o odszkodowaniu. Stwierdzenie niezgodności z prawem takich działań ma charakter formalny i jest uzyskiwane w innym postępowaniu w formie prejudykatu, stwierdzającego niezgodność z prawem aktu normatywnego, orzeczenia lub decyzji administracyjnej lub niewykonania obowiązku wydania orzeczenia lub decyzji administracyjnej. Oznacza to, że badanie zgodności z prawem aktów normatywnych, orzeczeń sądowych i decyzji administracyjnych zostało wyłączone z zakresu kognicji sądu orzekającego o zasadności roszczenia odszkodowawczego (vide art.417¹ k.c. red. Osajda 2017, wyd. 15/P. Sobolewski, Legalis).

Tak więc odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną niezgodnym z prawem orzeczeniem, odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wydaniem niezgodnej z prawem ostatecznej decyzji administracyjnej uzależniona jest od stwierdzenia we właściwym postępowaniu niezgodności z prawem tej decyzji (art.417¹ § 2 k.c.). Sąd powszechny rozpatrujący sprawę o odszkodowanie nie jest władny samodzielnie ocenić zgodności z prawem decyzji administracyjnej,

stanowiłoby to bowiem wkroczenie w obszar właściwości organów administracji i sądów administracyjnych. Uzyskanie odszkodowania za szkodę wyrządzoną wydaniem decyzji administracyjnej jest uzależnione od prejudykatu w postaci stwierdzenia wadliwości tej decyzji we właściwym postępowaniu.

Organy administracji mogą stwierdzić niezgodność prawomocnej decyzji w trybie wznowienia postępowania (art.145 i n. k.p.a.) albo stwierdzenia nieważności decyzji (art.156 i n. k.p.a.). Jeśli decyzja wywołała nieodwracalne skutki prawne lub od jej wydania upłynęło więcej niż 10 lat, organ administracji nie uchyla decyzji, ale stwierdza wydanie decyzji z naruszeniem prawa (art.158 § 2 oraz art.151 § 2 w zw. z art.156 § 2 k.p.a.). Stwierdzenie wydania decyzji z naruszeniem prawa stanowi wystarczający prejudykat dla dochodzenia odszkodowania. Decyzje administracyjne podlegają kontroli sądów administracyjnych – na podstawie art.145 pr.post.s.adm. sąd administracyjny może uchylić decyzję (w całości lub części), stwierdzić nieważność decyzji (w całości lub części) lub stwierdza wydanie decyzji lub postanowienia z naruszeniem prawa. Wydanie któregokolwiek z wymienionych orzeczeń stanowi realizację przesłanki stwierdzenia we właściwej procedurze niezgodności decyzji z prawem.

W niniejszej sprawie powódka nie podejmowała jakichkolwiek kroków, w celu uzyskania stwierdzenia niezgodności z prawem decyzji administracyjnych, stwierdzenia nieważności tych decyzji, czy też stwierdzenie wydania decyzji z naruszeniem prawa. A tylko taka droga uprawniałaby ją do wystąpienia z roszczeniem odszkodowawczym w trybie art.417¹ § 2 k.c.

Skutkiem braku prejudykatu jest oddalenie powództwa o odszkodowanie.

Niezależnie od powyższego, na marginesie jedynie wskazać należy, że podstawowymi przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej z art.417¹ § 2 k.c. są:

- 1) niezgodne z prawem zdarzenie szkodzące w postaci wydania niezgodnego z prawem aktu normatywnego, orzeczenia lub decyzji administracyjnej albo niewydanie aktu normatywnego, orzeczenia lub decyzji administracyjnej mimo istnienia obowiązku ich wydania;
- 2) powstanie szkody;
- 3) adekwatny związek przyczynowy między zdarzeniem opisanym w pkt 1 a powstaniem szkody.

Pojęcia szkody i związku przyczynowego rozumiane powinny być zgodnie z nadawanym im na gruncie prawa prywatnego znaczeniem. Oznacza to, że wydanie aktu normatywnego stanowić powinno normalną przyczynę (zgodnie z art.361 k.c.) powstania szkody. Zgodnie z ogólnymi zasadami rozkładu ciężaru dowodu (art. 6 k.c.), przyznanie odszkodowania uzależnione jest od wykazania przez powoda wszystkich przesłanek odpowiedzialności.

Na gruncie omawianej sprawy, w ocenie Sądu szkoda nie została wykazana. Wprawdzie powódka nie mogła występować o dopłaty na siebie, z uwagi na brak numeru identyfikującego, to jednakże przypisywała swoje grunty do numeru identyfikującego męża A. K. (1). Nie składała także wniosków o dopłaty bezpośrednie na grunty, które posiadała ona, używając numeru identyfikacyjnego męża.

Szkodę powódki można oceniać jedynie w kategoriach szkody ewentualnej rozumianej jako utracona szansa na powiększenie majątku, która nie ziszcza się wskutek działania/zaniechania innej osoby, w tym wypadku na skutek wydania decyzji o anulowaniu numeru identyfikacyjnego w ewidencji producentów. Jednak ten rodzaj szkody jest prawnie indyferentny i nie wpływa na odpowiedzialność odszkodowawczą pozwanego.

Podstawy odszkodowania nie może także stanowić art.417¹§ 1 k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie aktu normatywnego, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu niezgodności tego aktu z Konstytucją, ratyfikowaną umową międzynarodową lub ustawą. Pozwana Agencja nie byłaby biernie legitymowana w takim wypadku. Nie ona bowiem tworzyła akt normatywny, który

następnie został uznany za niezgodny z Konstytucją. Z tych względów orzeczono o oddaleniu powództwa (punkt 1-szy sentencji wyroku).

Roszczenie o odszkodowanie za szkodę poniesioną przez powódkę M. K. (1) jako kredytobiorcę i A. K. (1) jako poręczyciela dwóch kredytów preferencyjnych.

W ocenie Sądu powództwo w omawianym zakresie przeciwko ARiMR podlegało oddaleniu, z uwagi na brak legitymacji biernej tego pozwanego. Powódka wywodzi odpowiedzialność Agencji z ogólnych warunków umowy o współpracę zawartej pomiędzy Bankiem a Agencją. Podstawy zaś prawnej upatruje w art.471 k.c., stosownie do którego dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Z materiału dowodowego wynika, że stronami umów kredytowych była powódka i Bank. Niewątpliwie Agencja w każdym z tych wypadków nie była stroną żadnej z umów. Dlatego też nie może odpowiadać za nienależyte wykonanie umowy za osobę trzecią, w tym wypadku Bank, jak twierdzą powodowie. Już chociażby tylko z tej przyczyny powództwo w stosunku do pozwanej Agencji jest niezasadne. Podstawy odpowiedzialności pozwanej Agencji nie może także stanowić umowa łącząca Agencję z Bankiem. Zasadne w tym zakresie okazały się zarzuty (...), że powodowie nie wykazali (do czego zobowiązani byli na podstawie art. 6 k.c.) na czym współdziałanie Banku (...) miałyby polegać oraz jakie czynności ze strony Agencji miałyby uchronić powodów przed - w ich ocenie szkodą. Zgodnie z § 9 ust.1 umowy Bank wykonuje uprawnienia i obowiązki wynikające z umów kredytowych samodzielnie. Ewentualne dyrektywy i zalecenia Agencji wobec Banku wynikają tylko i wyłącznie z umowy pomiędzy Bankiem a Agencją, której z kolei stroną nie jest powódka. Wydawanie owych ewentualnych zaleceń przez Agencję względem Banku nie czyni Agencji w jakikolwiek sposób stroną czynności kontraktowych pomiędzy Bankiem a powódką. Brak jest również w umowie zapisów świadczących o odpowiedzialności solidarnej Banku (...). Odpowiedzialność taka nie wynika, także z przepisów ustawy.

W ocenie Sądu, z uwagi na oczywisty brak legitymacji biernej Agencji, szersze rozważania w tym zakresie zdają się zbędne, a powództwo w stosunku do tego pozwanego podlegało oddaleniu wprost.

Solidarność po stronie powodowej jest bezsporna. Wynika ona z faktu, że A. K. (1) dokonał poręczenia spłaty kredytu M. K. (1). Jako poręczyciel odpowiada zatem jako współdłużnik solidarny – art.881 k.c. A. K. (1) w dniu 27.10.2014r. dokonał spłaty na rzecz Banku żądanej kwoty. Spłacając dług, jako współdłużnik solidarny, zwolnił tym samym powódkę z długu. Zapłata ta nastąpiła dobrowolnie, bez przymusu egzekucyjnego, jak również bez zastrzeżenia zwrotu – art.411 k.c. W ocenie Sądu, powyższa czynność stanowiła niewłaściwe uznanie długu.

Wskazać w tym miejscu należy, że uznanie roszczenia nie zostało zdefiniowane w przepisach kodeksu cywilnego. Ustawa przewiduje jedynie skutek dokonania tej czynności w postaci przerwania biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.). W doktrynie wyrażane były poglądy o możliwości zaliczenia uznania właściwego długu do kategorii umów ustalających. Uznanie niewłaściwe długu jest zaś aktem wiedzy dłużnika. Według poglądów części autorów uznanie niewłaściwe w rzeczywistości stanowi przyznanie prawa. Taki charakter uznania niewłaściwego zaaprobował też Sąd Najwyższy w uzasadnieniu orzeczenia z dnia 7 grudnia 1957 r. (OSPika 1958, póż. 194) stwierdzając między innymi, że „uznanie niewłaściwe nie jest czynnością prawną, a jedynie przyznaniem obowiązku świadczenia wynikającego z innego źródła, a więc deklaratywnym stwierdzeniem, że taki obowiązek istnieje i że dłużnik nie zamierza się uchylić od jego wypełnienia”. Sąd miał na uwadze także uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 30 grudnia 1964 r. (OSNCP z 1965 r. póż. 90), odnośnie kwestii charakteru prawnego uznania roszczenia w jego postaci tzw. właściwej i niewłaściwej. SN stwierdził, iż „właściwe uznanie roszczenia” stanowi czynność prawną, której treścią jest ustalenie zakresu istniejącego długu, podczas gdy tzw. „uznanie niewłaściwe” jest oświadczeniem wiedzy, jednostronnym przyznaniem faktów, dla skuteczności którego nie jest wymagana żadna szczególna forma i które może być także dorozumiane, np. na skutek częściowego wykonania zobowiązania, prośby dłużnika o odroczenie terminu płatności lub też jak to miało miejsce w przedmiotowej sprawie - prośby o nie występowanie na drogę sądową; czy prośby aby poczekać na potwierdzenie

salda bo pracownik jest na urlopie. Oświadczenie takie nie jest wprawdzie oświadczeniem woli w technicznym tego słowa znaczeniu, a więc nie jest czynnością prawną w rozumieniu art.56 k.c. W rzeczywistości oświadczenie takie jest bowiem aktem woli, lecz w znaczeniu potocznym - poprzez złożenie takiego oświadczenia dłużnik nie dąży przez to do zmiany istnienia stosunku prawnego, lecz zmierza do stwierdzenia wobec wierzyciela, że jego należność istnieje i jest wymagalna (art.60 k.c.) i w związku z tym rodzi ono skutki materialnoprawne uznania wierzytelności. Okoliczność, że dłużnik nie miał woli uznania roszczenia jest obojętna, jak również jest rzeczą obojętną, czy zdawał sobie sprawę z tych skutków, gdyż następują one niezależnie od woli stwierdzającego. To je właśnie różni od oświadczenia woli sensu stricto.

Wskazując na powyższe, czynność powoda polegająca na dobrowolnym spełnieniu żądania zapłaty należy potraktować jako tzw. niewłaściwe uznanie długu. Powód dokonując spłaty nie uczynił zastrzeżenia żądania zwrotu, na wypadek gdyby okazało się, że zobowiązanie nie istnieje. „Zastrzeżenie zwrotu jest oświadczeniem woli i może być wyrażone w dowolny sposób, byleby dotarło do solvensa najpóźniej wraz z samym świadczeniem (tak też R. Trzaskowski, w: Gudowski, Komentarz, 2013, Ks. III, cz. 1, art. 411, Nb 3). Nie jest to jednak warunek rozwiązujący. Różnica polega w szczególności na tym, że w wypadku ziszczenia się warunku ustają skutki czynności prawnej. Nie jest tak natomiast w razie zastrzeżenia zwrotu. Poza tym zastrzeżenie jest jednostronnym oświadczeniem woli solvensa, które może być uczynione nawet wbrew woli accipiensa. Wreszcie zastrzeżenie nie wiąże się z jakimś dalszym wydarzeniem, po prostu zapewnia solvensowi skuteczną replikę na zarzut, że wiedział, iż nie jest zobowiązany, w ewentualnym sporze restytucyjnym” (art. 411 KC red. Osajda 2017, wyd. 15/P. Książak, Legalis). W tytule przelewu powód wpisał „stosownie do wezwania Banku”, które w żaden sposób nie może stanowić zastrzeżenia zwrotu. Przeciwnie, wynika z niego wprost, że spłaca zadłużenie zgodnie z wezwaniem.

Nie można też uznać, że powód spełnił świadczenie w celu uniknięcia przymusu. Samo bowiem wezwanie do zapłaty nie może być traktowane jako przymus, który zmuszałby nieodwołalnie do spełnienia świadczenia. W szczególności, że wezwanie było kierowane w pierwszej kolejności do powódki jako kredytobiorcy. Nie zostało przy tym wykazane, że powódka jako kredytobiorca nie będzie w stanie spłacić zadłużenia. Skoro więc dokonanie zapłaty zgodnie z żądaniem banku było dobrowolne, to wartość tego dobrowolnie spełnionego świadczenia nie może stanowić szkody w rozumieniu przepisów prawa cywilnego. W takim wypadku powodowi nie może przysługiwać jakakolwiek ochrona prawna.

Nie można też, w ocenie Sądu, doszukiwać się podstawy zwrotu spełnionego świadczenia z przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, czy wadach oświadczenia woli, skoro powód znał okoliczności, które w jego przekonaniu czyniły żądanie bezpodstawnym, jeszcze przed spełnieniem świadczenia.

Solidarność dłużników polega na tym, iż kilku dłużników jest zobowiązanych w ten sposób, że wierzyciel może żądać całości lub części świadczenia od wszystkich dłużników łącznie, od kilku z nich lub od każdego z osobna, a zaspokojenie wierzyciela przez któregokolwiek z dłużników zwalnia pozostałych.

Tak więc poprzez zapłatę należności na rzecz Banku, A. K. (1) zwolnił z tego zobowiązania M. K. (1). W takiej sytuacji przysługuje powodowi tzw. regres w stosunku do powódki. Konieczność rozliczenia się z powodem wynika z zeznań powódki, jednakże powyższe pozostaje bez wpływu na niniejsze postępowanie. Skoro powódka została zwolniona z długu, to nie tylko nie poniosła żadnej szkody, ale powiększeniu uległy aktywa jej majątku. Gdyby bowiem nie spłata A. K. (1), powódka musiała by dokonać spłaty zadłużenia ze swojego majątku (małżonkowie posiadali rozdzielność majątkową).

Przesłankami odpowiedzialności odszkodowawczej z art.471 k.c. są niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, będące następstwem okoliczności, za które dłużnik ponosi odpowiedzialność, szkoda po stronie wierzyciela i związek przyczynowy między zdarzeniem w postaci niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania a szkodą. Wszystkie te przesłanki muszą wystąpić kumulatywnie.

W związku z uznaniem, że w przedmiotowej sprawie szkoda po stronie powodów w ogóle nie powstała, brak jest zasadności zgłoszonego roszczenia. Jednakże gdyby nawet przyjąć, że powodowie doznali szkody (co Sąd zakłada tylko

hipotetycznie) to, w ocenie Sądu nie można Bankowi przypisać odpowiedzialności za powyższe. Należy zaznaczyć, że w zakresie dopłat do kredytów Bank był w zasadzie tylko przekaznikiem i wykonawcą poleceń Agencji, która za pomocą banku takie kredyty dofinansowywała.

Stosownie do zawartych z Bankiem umów kredytowych powódka miała obowiązek wykorzystania kredytu zgodnie z jego przeznaczeniem oraz informowania Banku o decyzjach, działaniach, faktach i zamierzeniach mających wpływ na jej sytuację prawną, majątkową lub ekonomiczno – finansową (§ 10 umów). Wydierżawienie gruntów niewątpliwie mieści się w tym pojęciu. Powódka zaś nigdy takiego faktu nie zgłosiła do banku. Wręcz przeciwnie, składała oświadczenia, z których wynikało, że grunty użytkuje i prowadzi na nich działalność rolniczą. Przeprowadzane coroczne kontrole nie ujawniły tego faktu. Należy w tym miejscu zauważyć, że ze składanych corocznie zeznań podatkowych powódka nie deklarowała jakichkolwiek przychodów z tytułu umowy dzierżawy, tymczasem z jej zeznań wynikało, iż roczny czynsz dzierżawy wynosił 300.000 złotych. Można zatem twierdzić, że fakt wydierżawienia gruntów powódka zatajała nie tylko przed Bankiem, ale również innymi instytucjami, w szczególności urzędem skarbowym.

Nie można również uznać, że Bank fakt wydierżawienia mógł wysnuwać z okoliczności drastycznego spadku dopłat na rachunku powódki. Po pierwsze dlatego, jak wskazano wyżej, wszelkie dokumenty uzyskane od powódki czy urzędów świadczyły o prowadzonej przez nią działalności, po drugie z wyjaśnień powódki wynikało, że spadek ten związany był z anulowaniem jej numeru identyfikacyjnego i brakiem możliwości ubiegania się o dopłaty. Dopiero fakt wystąpienia o dopłaty bezpośrednie równoległe przez inną osobę, doprowadził do ujawnienia okoliczności wydierżawienia części gruntów. Przeprowadzona wówczas kontrola wykazała, że powódka od 2010r. zaprzestała prowadzenia działalności na zakupionych z kredytów preferencyjnych, działkach. Grunty zostały wydierżawione, a dopłaty bezpośrednie do prowadzonych na tych gruntach upraw pobierają dzierżawcy. Agencja wskazała, że w takim przypadku zastosowanie mają przepisy: a) części II Działu I, Rozdziału IV, ust. 3 „Zasad udzielania kredytów inwestycyjnych...” wprowadzonych zarządzeniem z nr 33/200 Prezesa ARiMR z dnia 31 lipca 2006r. wraz z późniejszymi zmianami - w przypadku kredytu z linii IP oraz b) Części II, działu III, Rozdziału IV ust. 3 - ww. „Zasad udzielania kredytów inwestycyjnych...” – w przypadku kredytu linii MR, w myśl których w przypadku zaprzestania prowadzonej działalności z przyczyn niezależnych od kredytobiorcy dopłaty do oprocentowania kredytu nie powinny być stosowane przez ten okres, natomiast pobrane opłaty za okres od dnia czasowego zaprzestania prowadzenia działalności podlegają zwrotowi wraz z należnymi odsetkami (wystąpienie pokontrolne).

Nadto w piśmie z dnia 23 października 2014r. powódka sama wskazała, że nie kwestionuje zasadności zwrotu nienależnie pobranych dopłat. W świetle powyższego nie sposób uznać, jak zostało to podniesione w pozwie, że powódka nie zaprzestała nigdy prowadzenia działalności. W tym zakresie sprzeczne są także jej zeznania z zebrany w sprawie materiałem dowodowym. Powódka nie kwestionując zasadności żądania zwrotu dopłat, zarzucała Bankowi uchybienia związane z monitorowaniem udzielonych jej kredytów i nie uzyskanie informacji o wydierżawieniu gruntów. Zdaniem Sądu, co już wskazano wyżej, Bankowi nie można przypisać winy w obsłudze kredytów. Dokumenty dostarczane przez powódkę świadczyły o okolicznościach przeciwnych, także kontrole w miejscu prowadzenia działalności nie wykazały faktu wydierżawienia gruntów. Niezasadne w tym zakresie okazały się zarzuty powódki odnośnie przeprowadzania wizji jedynie z samochodu, bez udziału powódki i sporządzania odręcznych notatek. Jak wynika z zeznań świadków, kontrole przeprowadzane w terenie nie musiały odbywać się z udziałem stron. Fakt zaś sporządzania notatek w formie odręcznej, nie uchybia treści zawartej w owych notatkach. Sporządzenie ich w formie elektronicznej nie zmieniłoby ich znaczenia.

Podkreślić jeszcze raz należy, iż Bank był tylko przekaznikiem i wykonawcą poleceń Agencji, o czym świadczy fakt, iż zwrot dopłat wraz z należnymi odsetkami, a wpłaconych przez powodów, Bank w całości przekazał ARiMR.

Wobec powyższych rozważań nie zachodzi w sprawie także związek przyczynowo-skutkowy między zdarzeniem w postaci niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania a szkodą. Powódka sama bowiem przyczyniła się do okoliczności powodujących konieczność zwrotu dopłat, poprzez zaniechanie zgłoszenia faktu wydierżawienia gruntów, zakupionych z kredytów preferencyjnych.

Z tych wszystkich względów powództwo podlegało oddaleniu w całości, co uzasadniało orzeczenie jak w punkcie 1-szym sentencji wyroku.

O kosztach procesu pomiędzy stronami Sąd orzekł na podstawie art.98 k.p.c. w związku z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu uznając, iż koszty te w całości ponoszą powodowie solidarnie, koszty pełnomocników pozwanych winny wynieść 1-krotność stawki minimalnej, zaś ich szczegółowe wyliczenie pozostawił referendarzowi sądowemu, stosownie do art.108 k.p.c.